

Polner
Zoltán

SZERTARTÁS

Kinn: ultramodern kocsikat
szótlan nők, férfiak mosnak.
Benn: szidja csak és csutakolja
szegény gyereket feleségem.

UNDOR

Visszeres, kék virágok. A Nap
mintha pincéből sütné.
Szajhálkodik a zongora, a dob
fuldoklik a poharak
és beletörülközik egy arc
a füstbe

Ma szabadnapos a szerelem,
aszfaltát körülállják.
A tisztességről környikál az éj
s a kisvárosi költő még
záróra előtt leitatja
a műzsát.

Anneliese
Meinert

PIROSKA

— Piroska — szolt a mama —,
összepakoltam egy kis kosarat a
nagyamának. Süteményt és
whisky. Sürgős tárgyalásom van,
légy szíves, vidd el neki.

Piroska egyáltalán nem örült
a megbízásnak, ugyanis találkája
volt. De mivel kitűnő nevelést
kapott, félvállról odavetette:

— Add ide!

— Nehogy megint az erdőn
menj keresztül!

Piroska beugrott a sportkocsi-
jába, keresztülhajtott az erdőn.
Igaz, ez nem az autószerda volt,
de a csekély forgalom miatt itt
sokkal gyorsabban lehetett ha-
ladni. Egy sötét alak integetett,
hogy vigye magával, Piroska
azonban nem állt meg.

A nagymama korántsem volt
elragadtatva a látogatástól.

— Nem a legjobbkor jössz,
gyermekem. Épp bridzspartim
lesz. És mi jut eszébe anyádnak,
hogy süteményt és whiskyt küld!
Épp fogókúrázom! Vidd vissza,
még mielőtt engednék a csábi-
tásnak.

— Rendben van, nagymama
— szolt Piroska, és megragadta
a kosarat: — De mondd csak, mi-
ért csillog így a szemed?

— Hogy jobban láthassalak —
nevetett a nagymama.

— Kontakt üveg. Sokkal csi-
nosabb, mint a szemüveg.

— És miért olyan nagy a fül-
bevalód?

— Hogy jobban hallhassalak.

Ez a legújabb találmány. A hal-
lókészüléket beépítették a fül-
klipszbe.

Piroska is nevetett.

— De nagymama! A szád se
olyan, mint máskor.

— Azt hiszed, azért, hogy job-
ban bekaphassalak? Dehogy: új
műfogorom van. De nem akar-
lak tovább fenntartani, gyerme-
kem.

Piroska beszállt a kocsiba és
elindult. Az erdőnél már várta
udvarlója, a fiatal vadász.

— Milyen pontatlan vagy! Hol
késtél megint?

— A nagymamánál voltam. Ha
nem hiszed, tessék, itt a kosár,
amit adott.

A vadász felnyitotta a whiskys-
üveget.

— Nem valami magántalálko-
zó? — és jót húzott az italból.

— Ugyan, hová gondolsz! Az
öreg Farkas is integetett, hogy
vigyem magammal. Majdnem
elűtöttem.

— Mmm — szolt a vadász, mi-
vel a szája tele volt sütemény-
nyel.

Keresztülhajtottak az autószer-
dán és az erdőn. Azt, hogy az út
szélén virágok nőttek, s beljebb,
a fák között még szebbek is, nem
látták.

De hát hogyan is vehették vol-
na észre! Száznyolcvan kilométe-
res sebesség mellett?

FORDÍTOTTA
STEINER KATALIN

Ráth-Végh István Az embe-
ri butaság története című
könyvének témánkhoz illő
fejezete: „A kortárs ítélezi...”
Néhány alcím: „A tehetségtelen
Petőfi”. Vagy: „Shakespeare, a
részeg barbár”. Sőt: „Durva bo-
hóc!...” „Hamlet olyan barbár
mű, hogy a legalacsonyabb ren-
dű francia vagy olasz közönség
sem bírja elviselni.” Újabb al-
cím: „Goethe nem tud verset ír-
ni!” Wagner híres művéről, a
Nürnbergi mesterdalnokokról:
„Laposságok és bárgyúságok ha-
lomba hordya”.

Ismeretes a francia impresszio-
nista festők vesszőfutása: a kor-
társi közlés be sem engedte ké-
peiket a kiállítási szalonba! Tár-
sadművészeti elszigeteltségben és ért-
hetetlenség közepette küzdöttek
az új festői nyelv, a látvány új-
szerű rögzítésének kialakításá-
ért... És lám, nagyságukat ma
már senki sem vonja kétségbe.

Talán ennyi elég is. Nyilván-
való: a fenti kritikák ma csak
arra jők, hogy nevéssünk rajtuk.
Íme, a korabeli „hozzaértés”, a
nagyképi és ostoba ítézkedés!

Am ha kineveltük magunkat a
fentiekben, gondolkodjunk el: a
jelen — számunkra újszerű, szo-
kratlan — műalkotásainak megíté-
lésében nehogy magunk is ezek-
nek az ismereteik börtönablakán
kilátni képtelen embereknek a
táborába tévedjünk!

Be kell látnunk: bár társadal-
mi forradalom kellős közepén
vagyunk, a közlésben itt-ott
mégis uralkodó a maradiság. A
művészet területén a régiék bü-
völetében élünk. Különösen a
felöltözött nemzedék, mely a ko-
rábbi esztétikai ízlés nevében
született műalkotásokon nevel-
kedett. Olyan alkotásokon, me-
lyeken nagyapáink talán meg-
botránkoztak, ám maguk ezt vall-
ják egyedül idvezítőnek, míg fia-
ik az „érthetetlen” művészetet
értik. Így lép előre a történelem
a művészetben is.

Balga gondolat lenne azt hin-
ni, hogy éppen a mi életünkben
érvénytelen a történelmi dialek-
tika. Remélhetjük-e, hogy vala-
mikor becsukódik az adott kor
művészetének és közönségének „íz-
lésollója”?

Kritikusok, esztéták vallják: ez
az ízlésolló természetesen módon
nyílik. Hiszen a művész többet
közöl velem, mint amit eddig
tudtam. Egy mű akkor hat igá-
zán, ha feszültséget, szellemi iz-
galmat kelt, vitám van vele, küz-
dök megértéséért.

Szocialista kultúrpolitikánk ki-
építi azokat az ismeretcsatorná-
kat, amelyek az olló két szarát
egymáshoz közelítik. Megakadá-
lyozza, hogy a kortársi művészet
és közlés egészséges távolsága
ne torzuljon szakadékká.

Persze, mi, nézők és hallgatók

A NEHEZEN VÁLTOZÓ
KÖZÍZLÉS

sem csukhatjuk be szemünket,
dughatjuk be fülünket, ha taní-
tó szót hallunk az „érthetetlen”
művészet értelméről. Fontoljuk
meg Lyka Károly intelmét. A Kis
könyv a művészetéről című művé-
ben — szintén történelmi tapasz-
talatokra apellálva — ajánlja:
„... voltak olyan időpontok, ami-
kor Munkácsy, Szinyei Mersét
tehetség nélküli kontároknak
mondották. Ezért helyesen cse-
lekszik a tárlatlátogató, ha némi
óvatossággal formálja meg ítéle-
tét oly munkákról, amelyek nem
illeszkednek rögtön az eddig meg-
szerzett művészeti fogalmi kö-
rébe”. Vagy hivatkozhatom
olyan köztisztelőben álló köl-
tőnkre, mint Illyés Gyula, aki
egyik interjújában így bátorítja
a művészet kedvelőit: „A közön-
ség semmiképpen ne nézze le ma-
gát, ha nem érti a modern ver-
seket, hanem próbálja meg kö-
vetni a művet, megfejteni az al-
kotást. Azokat becsülöm, akik
kellő erőfeszítést tesznek, hogy
megértsék az alkotókat”.

Nos mindkét tapasztalt művész
arra tanít: ne katedrálról, hanem
iskolapadból ismerkedjünk a
művészettel. Tanuljunk, hogy
megérthessük szavát. Oly korban
élünk, amikor nemcsak a társa-
dalmi haladás perel az avult íz-
léssel a korszerű műalkotások
igazságot, hanem olykor-olykor
mi magunk is perpatvarba keve-
redünk friss művekkel és alko-
tókka.

Pártunk kultúrpolitikái alapel-
ve megállapítja: „A művészi köz-
érthetőség elválaszthatatlan az
adott művészeti ág formanyelvé-
nek ismeretétől, ezért szorosan
összefügg a közönség általános
művészi kulturáltságával... Az
eszmei-tartalmi eredetiség, amely
joggal teremt szokatlan formát,
átmenetileg lehet nehezen hoz-
záférhető a széles tömegek szá-
mára a szocializmus viszonyai
között is, de ezt a konfliktust a
kultúrforradalom, a szocialista
népművelés hivatott feloldani,
nem pedig a művészi színvonal
csökkenése”.

Világos a feladat: a közönséget
kell felnevelni a művészethez, és
nem fordítva.

Ha hitelt adunk a fenti kul-
túrpolitikái alapelvnek — már-
pedig hitelt kell adnunk! — a

demokratikus szavazás létjogo-
sultsága magvas műalkotások ese-
tében kérdésessé válik. A törté-
nelem nem ismer olyan példákat,
hogy nagy művek közfelkiáltással
születtek volna. Inkább közfelhá-
borodással! Ma másként lenne?
Aligha. Az alapelvben említett
„eszmei-tartalmi eredetiség” szül-
te konfliktus nem oldható meg a
közönség voksának kikérésével —
sokkal inkább a szocialista nép-
művelés által végzett esztétikai
neveléssel.

A közönségsszavazás művészeti
kérdésekben csupán játék a de-
mokráciával; a művészet de-
mokratizmusa ugyanis — a tar-
talmi követelmények mellett —
mindenekelőtt a műalkotások
hozzáférhetőségét, megismerésé-
nek lehetőségét jelenti: a széles
közönség számára.

„Tudom azt, hogy semmit sem
tudok, s ez előnyöm” — vallotta
Szókratész. Kikkel szemben elő-
nye? Azokkal szemben, akik azt
hiszik, hogy tudják, amit nem
tudnak. Akik az ítéssz magabiz-
tosságával kiáltanak nemet egy-
egy szokatlan formanyelvű film-
re, versre, szoborra. És az sem
rendíti meg ítéletük magabiztos-
ságát, hogy azt a műalkotást ép-
pen az év legjobb alkotásai közé
sorolják majd a szakértők. Ko-
nokságukban inkább a zsűri „el-
fogultságát” hangoztatják, sem-
mint a maguk véleményét kérdo-
jeleznék meg.

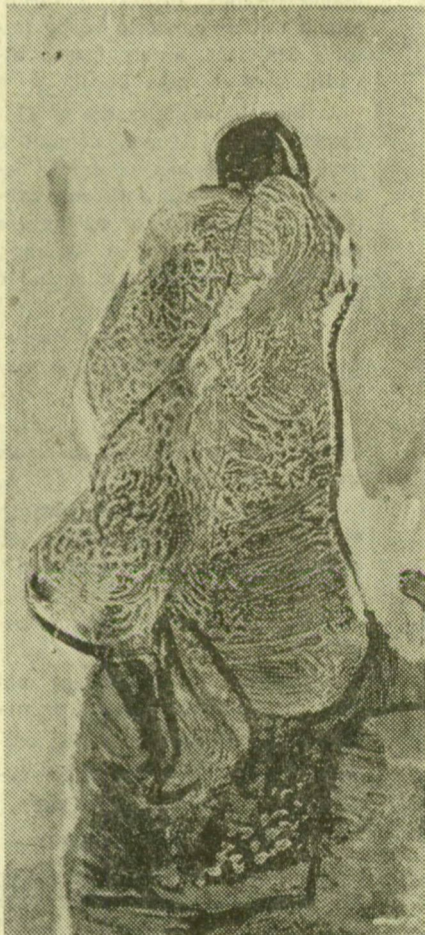
Persze nem arról van szó, hogy
tartózkodjunk a személyes véle-
ményalkotástól. Csupán arról: ne
kiáltunk ki rossznak azt, ami
csupán nekem nem tetszik, mert
„érthetetlen”. Attól a mű még
lehet jó, sőt, remek! A hiba —
megeshet — a néző „készüléke-
ben” van.

Szókratész, midőn mások ál-
tal hangoztatott bölcsességét szí-
gorú önvizsgálattal mérlegelte,
erre a következtetésre jutott:
„Azzal a kicsinységgel vagyok
bölcsőbb... (valakinél), hogy
amit nem tudok, arról nem is hi-
szem, hogy tudom.” Magunk is
mennyivel szerényebbek — egy-
ben bölcsőbbek — lennénk, ha
egy műalkotás előtt állva, így
gondolkodnánk.

BALOGH ÖDÖN

Két virág

Tél

Ágak, levelek